

Ressenya

Francisco Michavila Pitarch

Inquietudes de un europeo

Madrid: Tecnos, 2024, 312 p.

ISBN: 978-84-3099-003-0

Guillem Pursals Jaime

Universitat Autònoma de Barcelona

guillem.pursals@autonoma.cat

ORCID: 0009-0007-7180-8380

Recepció: 15/08/2024

Acceptació: 02/09/2024

Publicació: 31/01/2025

Cita recomanada: MICHAVILA PITARCH, F. "Inquietudes de un europeo" (Tecnos, 2024), rec. PURSALS JAIME, G. *Quaderns IEE: Revista de l'Institut d'Estudis Europeus*, 4(1) (2025), 244-247.

DOI: <<https://doi.org/10.5565/rev/quadernsiee.93>>

El llibre de Francisco Michavila presenta un recorregut per diferents moments de la història i de l'actualitat de la política europea que ajuden a definir com seria l'ideal de qualsevol persona que es consideri europeista. A més, ho fa amb una mirada pedagògica i distesa, que no requereix d'una formació prèvia en política europea i que, en la pràctica, és una crida a formar part activa de la construcció europea.

Michavila és una de les persones més destacades dins de l'europeisme a nivell de l'Estat, que ha reflexionat àmpliament al voltant de la idea d'un projecte federal europeu. Tal com expressa en el llibre, la idea de la Unió Europea no és la de la coexistència, ni tampoc és un camí que s'hagi recorregut del tot, sinó que és un projecte unificador, que s'ha de basar en uns criteris comuns, per tal de resoldre conjuntament els problemes.

El llibre s'estructura en sis capítols, vinculats entre sí, més preàmbul, introducció, epíleg, una galeria d'europeistes (de vint-i-set pàgines i amb noms molt interessants) i un apèndix amb un llistat d'articles seus publicats en diferents mitjans de comunicació i que constitueixen la base primigènia de continguts de l'obra.

Als dos primers capítols es fa un repàs històric sobre allò que ha significat la idea d'Europa des del segle XIX i fins a quin punt hi havia un substrat intel·lectual que feia referència a un somni europeista i que fixava com a objectiu una gran unió política. En molts casos, com a conseqüència de les diferents guerres i crisis existents al continent, al mateix temps que s'apel·lava a la pau i a la construcció fraterna.

Cal destacar que l'autor connecta el passat amb el present per demostrar que hi ha una mateixa idea amb mínimes variacions respecte al significat de qüestions com ser europeu, quins valors ha de tenir la Unió Europea, quins valors té Europa i com de pròxims estan aquests valors en el nostre dia a dia.

El capítol tercer tracta sobre l'actualitat europea i els problemes que té l'europeisme en els diferents debats polítics existents a diferents llocs de la Unió Europea, com Itàlia o Hongria. Aquí és on l'autor exposa les diferents tensions existents entre les institucions europees i com aquestes s'han fet servir per anar en contra de procés d'integració europea. En aquest capítol també analitza les polítiques econòmiques i fa una comparació entre les polítiques redistributives i les que premien el creixement. Posa un exemple curiós de política redistributiva, referint-se a la reforma agrària d'Espanya en 1932. I, com a contrapunt, menciona la reforma econòmica europea de 2008, on l'autor considera que es premiava el creixement. En definitiva, del que està parlant és de l'objectiu essencial de reduir les desigualtats entre els diferents Estats membres i de com certes polítiques europees no sempre s'han percebut així.

Els capítols quart i cinquè tracten sobre els reptes que té la Unió Europea per assolir el somni federalista, és a dir, una unió política i social, on hi hagi un *demos europeu*. Francisco Michavila ens convida a reflexionar sobre com la crisi provocada per la pandèmia de la Covid-19 ha suposat un impuls a la integració europea, per exemple, amb els fons *NextGenerationEU* o amb la compra conjunta de vacunes, i també de què, com a conseqüència d'aquest canvi de cicle, ja no es parla, per exemple, de diferents velocitats. També es menciona al Pacte Verd Europeu com a eix vertebrador del procés d'integració, gràcies al qual la Unió Europea s'ha compromès a suspendre les emissions contaminants amb l'horitzó de 2050. En definitiva, exemples rellevants de polítiques públiques europees recents que estan contribuint a una major integració europea, que és el somni dels europeistes.

Una qüestió destacada que planteja l'autor, al quart capítol, és el fet de l'anomenada dictadura de la unanimitat que arrossega la governança europea, on un sol Estat membre pot vetar una política concreta, si considera que aquesta li és adversa. Actualment aquesta qüestió sorgeix pels bloqueigs d'alguns Estats, que poden arribar a condicionar tot un seguit de polítiques europees, per tal de fer prevaldre la seva agenda partidista. Aquesta qüestió incita l'autor a reflexionar sobre la realitat de la Unió Europea, tot mostrant les parts negatives i positives de l'actual sistema interinstitucional.

El capítol cinquè, dedicat a l'articulació de la Unió Europea, planteja els diferents debats que existeixen en el sí dels Estats membres i, també, en les institucions europees. Aquesta part es dedica a fonamentar les diferents bases sobre les quals aixecar el projecte europeu en el futur, si realment vol avançar cap a una integració política, centrada en la democràcia i amb una major implicació per part de la ciutadania, que actualment tendeix a percebre-la com llunyana i/o avorrida. Sosté que cal una mentalitat de debat constructiu i la possibilitat d'establir diferents aliances, sense crispació ni triomfalismes.

En relació a l'àmbit de la defensa comuna, considera que s'ha de deixar enrere la dependència de l'OTAN i construir un model propi de seguretat. La proposta de l'autor que es construeixi una Europa sobirana, unida i democràtica, inspirada en el discurs del president de França, Emmanuel Macron, a La Sorbona.

Al capítol sisè analitza els diferents reptes a què ha de fer front la Unió Europea en l'àmbit de les relacions internacionals. Entre aquests hi ha un cas molt pròxim, que és el del Regne Unit després del Brexit i la situació que s'obre entre tots dos actors internacionals. Posteriorment dedica una especial atenció a les relacions amb els Estats Units. En aquest punt, l'autor planteja dos moments importants, el primer és amb la primera Administració Trump, que va fer créixer el populisme i l'euro escepticisme dins de la Unió Europea, amb diferents partits i líders polítics que el prenien com a referent. El segon moment va ser després que perdés Donald Trump, l'any 2020, i la por que es va generar per si tornava a guanyar de nou, cosa que finalment acaba de succeir.

En aquest punt s'hauria d'obrir la reflexió sobre la influència que té encara Estats Units en la política domèstica dels diferents Estats membres i com influeix que guanyin els Demòcrates o els Republicans. Un fet crític, perquè no deixa de condicionar la sobirania i les institucions de la Unió Europea. D'aquesta manera, l'autor planteja també la situació amb la Xina i la seva influència econòmica, mitjançant els plans de desenvolupament d'infraestructures a diferents Estats europeus. La relació entre la Xina i la UE és un dels punts més transcendents que trobem actualment, sobretot pel que fa a la vertebració d'una re-industrialització europea. El principal debat al respecte és la facilitat comercial que s'ha de trobar la Xina per instal·lar les seves empreses a la Unió Europea i si cal apostar pel proteccionisme o pel lliure comerç.

L'autor dedica també una part a les relacions diplomàtiques que ha de tenir la Unió Europea amb els Estats africans, essent conscient del pes del colonialisme encara. Actualment hi ha un debat al respecte sobre fins a quin punt hi ha una responsabilitat colonial. Inclòs hi ha diferents Estats que neguen assumir costos de reparacions, mentre altres ho plantegen com una reconciliació entre països. La qüestió africana també definirà els reptes que té la Unió Europea al Mediterrani, com també amb diferents països de la Lliga Àrab. L'autor en aquest punt expressa que és necessari que la Unió Europea, si vol tenir relacions diplomàtiques i comercials amb els països africans, ho ha de fer des de la reparació del dany colonial i amb esperit de concòrdia.

Finalment, a l'epíleg fa una reflexió personal sobre la importància de la universitat i els estudis en general, com una vocació de servei a la humanitat, suggerint que pot ajudar a construir una Europa molt més vertebrada, gràcies a les connexions existents entre els diferents campus universitaris i centres de recerca. Defensa que poden servir com a mecanisme de transmissió d'un seguit de valors i principis que dibuixin un panorama europeu fratern. La reflexió de Michavila sobre la transcendència que poden tenir les universitats en la construcció europea no ens pot deixar indiferents i ens convida a reflexionar —com a conclusió de la seva obra— sobre per què és necessari deixar enrere certa visió econòmica del coneixement i tornar a l'humanisme i al foment dels valors fundacionals.

La voluntat de l'autor en el moment d'escriure aquesta obra no deixa de ser la de reflexionar sobre la necessitat de tornar a il·lusionar-nos per totes aquelles coses bones que la Unió Europea ens ha brindat, sense ignorar en què es podria basar la solució d'alguns problemes que es plantegen. Per tal de fer front a l'euro escepticisme i al populisme, l'autor planteja respostes que ens allunyen d'aquestes xacres i que ens acosten a posicions que haurien de possibilitar la construcció d'un projecte comú. Aquest no és un llibre imparcial, que abordi els problemes des de lluny. L'autor pren partit, expressa la seva opinió, incita a la reflexió i dota al lector de la informació necessària perquè es converteixi en un subjecte crític.